

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ПРОЕКТ USAID «ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ»

ВАЖЛИВЕ ПРО КРЕДИТИ ДЛЯ НАСЕЛЕННЯ

**ЗАКОН «ПРО СПОЖИВЧЕ КРЕДИТУВАННЯ»
ДІЄ ІЗ ЧЕРВНЯ 2017 РОКУ ЗІ ЗМІНАМИ З СІЧНЯ 2020 РОКУ.
ПОЗИЧАЛЬНИКИ ОТРИМАЛИ КРАЩІ МОЖЛИВОСТІ
ДЛЯ ПОРІВНЯННЯ РІЗНИХ КРЕДИТНИХ ПРОПОЗИЦІЙ.**

Споживчий кредит – кошти, що надаються позичальнику на особисті потреби. Кошти можуть бути надані на придбання товарів, робіт чи послуг для задоволення потреб, не пов'язаних із підприємницькою діяльністю, незалежною професійною діяльністю або виконанням обов'язків найманого працівника.

Січень 2020 р.

ЩО ТАКЕ СПОЖИВЧИЙ КРЕДИТ?

Це, наприклад:

	Кредит на будь-які потреби без застави.
	Кредит на придбання побутової техніки або інших товарів – наприклад, той, який Ви можете оформити відразу в магазині.
	Кредитна картка з певним кредитним лімітом, яку Ви отримуєте разом із відкриттям поточного (наприклад, зарплатного) рахунку або окремо.
	Кредит на придбання транспортного засобу під його заставу – наприклад, той, який Ви можете оформити в автосалоні, або кредит на купівлю вживаного авто.
	Кредит на придбання квартири, будинку або земельної ділянки з переданням такої нерухомості в заставу (іпотеку) – наприклад, кредит на придбання нерухомості від забудовника (первинний ринок) або від попередніх власників (вторинний ринок).

ПОРАДИ ПОЗИЧАЛЬНИКУ

1	Беріть кредит, тільки якщо Ви впевнені, що в ньому є потреба та що Ви повернете його навіть за дещо гірших умов, ніж наявні.	5	Ще раз уважно перечитайте договір безпосередньо перед підписанням (умови паспорта та договору мають збігатися!).
2	Попередньо проаналізуйте сімейний бюджет – спробуйте врахувати, як на нього можуть вплинути втрата Вами роботи або інші обставини за наявності зобов'язань за кредитом.	6	Уважно вивчіть усі умови підписаного договору, особливо ті, що стосуються сум, умов та строків платежів.
3	Не поспішайте підписувати кредитний договір: порівняйте умови різних кредитів, розміщені на вебсайтах, та паспорти кредиту – пропозиції різних кредиторів (див. стор. 3).	7	Вчасно й повністю виконуйте всі умови договору та зберігайте платіжні документи, що підтверджують це.
4	Прочитайте проект договору заздалегідь до його підписання (краще взяти додому, щоб порадитися з родиною або юристом).	8	Якщо втратили можливість виконувати зобов'язання, не ігноруйте кредитодавця, а ведіть із ним переговори.

Під дію Закону «Про споживче кредитування» не підпадають (це означає, що до них застосовуються загальні норми Закону «Про захист прав споживачів» і Закону «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»):

- кредити на строк до одного місяця;
- кредити в розмірі до однієї мінімальної заробітної плати (4723 грн станом на 15 січня 2020 р.);
- певні кредити, що надають ломбарди (під заставу побутової техніки, прикрас тощо);

ВИВЧАЄМО ПАСПОРТ КРЕДИТУ

Закон упровадив обов'язкове застосування паспорта споживчого кредиту (для тих кредитів, які підпадають під дію Закону) – детальний і стандартизований за змістом документ.

У паспорті споживчого кредиту неодмінно має бути інформація про умови кредиту (сума, строк, мета та спосіб отримання, **орієнтовна реальна річна процентна ставка (РРПС)**, орієнтовна загальна вартість кредиту тощо).

Кредитодавець має обов'язково надати паспорт споживчого кредиту позичальнику **до** укладення договору.

Закон установлює спеціальну форму паспорта, яку мають використовувати всі кредитодавці: так зручно порівнювати різні пропозиції того самого кредитодавця або різних кредитодавців.

Ви також можете попросити для ознайомлення проект договору. Якщо щось незрозуміло у паспорті або проекті договору, попросіть кредитодавця роз'яснити.

Паспорт і договір повинні містити інформацію про орієнтовну РРПС: для її обчислення розраховують загальні витрати за кредитом.

Ваші **загальні витрати за кредитом** включають:

- **проценти** та всі **комісії**, які Ви маєте сплатити **кредитодавцеві** впродовж строку кредиту (комісія за видачу кредиту, за розрахунково-касове обслуговування, щомісячна комісія, комісія за смс-інформування тощо);

- комісії за послуги **кредитного посередника** (якщо є);

- витрати на **страховку** (життя або здоров'я позичальника, КАСКО або нерухомості);

- витрати на **оцінку** майна, що передається в заставу (при купівлі нерухомості чи вживаного автомобіля);

- платежі за послуги **нотаріуса** (якщо договір застави посвідчується нотаріально);

- інші витрати на **послуги третіх осіб**, якщо вони обов'язкові для отримання кредиту.

Всі ці витрати входять до розрахунку **орієнтовної РРПС** – величини, що показує, скільки насправді для Вас коштує кредит.

- несанкціоновані овердрафти за Вашим картковим рахунком (наприклад, коли під час розрахунку за кордоном з Вашого рахунку зняли більше, ніж було доступних коштів);
- позики, за якими кредитор не вимагає сплати будь-яких процентів або комісій, тільки повернення отриманої суми (тобто дійсно безвідсоткові позики);
- кредити в рамках державних програм для певного кола позичальників (наприклад, програми молодіжного іпотечного кредитування).

КРЕДИТ НА БУДЬ-ЯКІ ПОТРЕБИ БЕЗ ЗАСТАВИ

Такий кредит можна отримати в банку, кредитній спілці або фінансовій компанії.

Зазвичай сума та строк кредитування невеликі.

УВАГА: Закон «Про споживче кредитування» не поширюється на кредити до одного місяця або в розмірі до однієї мінімальної зарплати (4723 грн станом на 15 січня 2020 р.) – цей Закон Ваші права не захищає.

Як правило, процентна ставка є фіксованою (не підлягає зміні) на весь строк кредиту.

Такий кредит можна отримати готівкою або на платіжну картку.

ДО УКЛАДЕННЯ ДОГОВОРУ

Кредитодавець має оцінити Вашу кредитоспроможність – запитати документи для оцінки доходів тощо (при цьому кредитодавцю **ЗАБОРОНЕНО** стягувати плату за розгляд Вашого запиту про кредит).

Важливо: кредитодавець має надати Вам паспорт споживчого кредиту.

Паспорт повинен містити, зокрема, інформацію (детально див. стор. 3) про:

Орієнтовну реальну річну процентну ставку (РРПС) та орієнтовну загальну вартість кредиту.

Необхідність укладення договорів щодо додаткових чи супутніх послуг третіх осіб. Якщо кредитодавець вимагає, щоб позичальник уклав договір страхування життя або здоров'я, він має письмово проінформувати про це, надати перелік страхових компаній та інформацію про вартість їхніх послуг. Якщо перелік не надано або в ньому менш ніж три особи, Ви можете самостійно вибрати страховика.

Порядок повернення кредиту і сплати процентів у вигляді графіка платежів.

На Ваш запит кредитодавець має надати Вам проєкт договору – уважно прочитайте всі його умови та порівняйте з паспортом кредиту.

УКЛАДЕННЯ ДОГОВОРУ

Договір укладають у письмовій формі в паперовому або електронному вигляді. Ваш примірник мають передати Вам одразу ж після підписання.

Договір має містити низку обов'язкових умов, які повинні відповідати умовам, визначеним у паспорті.

ВАЖЛИВО: якщо договір укладено на менш сприятливих для Вас умовах, ніж передбачено в паспорті (наприклад, у паспорті зазначено, що страховка від нещасних випадків не є обов'язковою, а в договорі зазначено, що є), Ви маєте право вимагати приведення укладеного договору у відповідність із інформацією в паспорті. Для цього Ви повинні письмово повідомити кредитодавця, і він має упродовж 14 днів змінити договір. Якщо кредитодавець не зробив цього, Ви можете звернутися за захистом Ваших прав до суду (див. стор. 14).

МОЖНА ВІДМОВИТИСЯ

Позичальник має право відмовитися від договору без пояснення причин протягом 14 днів з дня його укладення. Для цього Ви повинні письмово повідомити кредитодавця та упродовж 7 днів з дати повідомлення повернути одержані кошти і сплатити проценти за період користування ними.

ОБСЛУГОВУВАННЯ КРЕДИТУ

Договір має містити чіткий графік платежів (їх кількість, розмір та періодичність).

ВАЖЛИВО: Ви не зобов'язані сплачувати кредитодавцю будь-які платежі, не зазначені у кредитному договорі.

Уважно ознайомтеся з інформацією щодо:

Можливих способів оплати (готівкою у відділенні, через банкомат або платіжний термінал, інтернет-банкінг тощо) та термінів зарахування коштів – ця інформація є в договорі та/або на сайті кредитодавця.

Можливих комісій (наприклад, тих, що стягують платіжні «боксы» або банк, який не є кредитодавцем) – зверніть увагу під час оплати.

Це дасть Вам змогу уникнути втрат коштів за рахунок комісій та пені.

Повернути достроково? Ви маєте право повернути кредит (повністю або частково) в будь-який час достроково, однак перевірте свій договір: можливо, Ви маєте спочатку повідомити кредитодавця про свій намір це зробити (наприклад, за 5 днів).

Про вирішення конфліктів та суперечок навколо кредиту читайте на [стор. 14](#).

КРЕДИТИ НА ПРИДБАННЯ ПОБУТОВОЇ ТЕХНІКИ АБО ІНШИХ ТОВАРІВ

Такі кредити надають банки, кредитні спілки або фінансові компанії.

Часто такий кредит можна оформити безпосередньо в магазині, якщо він має партнерську програму із кредитором (або декількома).

Зазвичай процентна ставка є фіксованою (не підлягає зміні) на весь строк такого кредиту.

Здебільшого гроші відразу перераховують на рахунок продавця.

УВАГА: якщо фінансова установа не бере участі у фінансуванні купівлі, а сам продавець дозволяє споживачу розбити оплату на кілька платежів, то на такі розстрочки Закон «Про споживче кредитування» не поширюється.

ДО УКЛАДЕННЯ ДОГОВОРУ

Якщо в магазині Ви матимете справу не із самим кредитором, а з кредитним посередником, він повинен надати Вам письмову інформацію про себе. Інформація має містити, зокрема, найменування кредитора, якого він представляє, повноваження посередника (чи він тільки збирає документи та консулює, чи також підписує за кредитора договір тощо) і розмір його комісії.

Кредитор має оцінити Вашу кредитоспроможність – запитати документи для оцінки доходів тощо (при цьому кредитор **ЗАБОРОНЕНО** стягувати плату за розгляд Вашого запити про кредит).

Важливо: кредитор (сам або через посередника) має надати Вам паспорт споживчого кредиту. **Паспорт** повинен містити, зокрема, інформацію (детально див. стор. 3) про:

Розмір першого внеску за товар, який Ви маєте сплатити власними коштами (наприклад, 20% від вартості смартфона).

Орієнтовну реальну річну процентну ставку (РРПС) та орієнтовну загальну вартість кредиту.

Необхідність укладення договорів щодо додаткових чи супутніх послуг третіх осіб. Якщо кредитор вимагає, щоб позичальник уклав договір страхування життя або здоров'я, він має письмово проінформувати про це, надати перелік страхових компаній та інформацію про вартість їхніх послуг. Якщо перелік не надано або в ньому менш ніж три особи, Ви можете самостійно вибрати страховика.

Порядок повернення кредиту та сплати процентів у вигляді графіка платежів.

На Ваш запит кредитор (сам чи через посередника) має надати Вам проект договору – уважно прочитайте всі його умови та порівняйте з паспортом кредиту.

УКЛАДЕННЯ ДОГОВОРУ

Договір укладають у письмовій формі в паперовому або електронному вигляді. Ваш примірник мають передати Вам одразу ж після підписання.

Договір має містити низку обов'язкових умов, які повинні відповідати умовам, визначеним у паспорті.

ВАЖЛИВО: якщо договір укладено на менш сприятливих для Вас умовах, ніж передбачено в паспорті (наприклад, у паспорті зазначено, що страховка від нещасних випадків не є обов'язковою, а в договорі зазначено, що є), Ви маєте право вимагати приведення укладеного договору у відповідність із інформацією в паспорті. Для цього Ви повинні письмово повідомити кредитодавця, і він має упродовж 14 днів змінити договір. Якщо кредитодавець не зробив цього, Ви можете звернутися за захистом Ваших прав до суду (див. стор. 14).

МОЖНА ВІДМОВИТИСЯ

Позичальник має право відмовитися від договору без пояснення причин протягом 14 днів з дня його укладення. Для цього Ви повинні письмово повідомити кредитодавця та упродовж 7 днів з дати повідомлення повернути одержані кошти і сплатити проценти за період користування ними.

ОБСЛУГОВУВАННЯ КРЕДИТУ

Договір має містити чіткий графік платежів (їх кількість, розмір та періодичність).

ВАЖЛИВО: Ви не зобов'язані сплачувати кредитодавцю будь-які платежі, не зазначені у кредитному договорі.

Уважно ознайомтеся з інформацією щодо:

Можливих способів оплати (готівкою у відділенні, через банкомат або платіжний термінал, інтернет-банкінг тощо) та термінів зарахування коштів – ця інформація є в договорі та/або на сайті кредитодавця.

Можливих комісій (наприклад, тих, що стягують платіжні «боксы» або банк, який не є кредитодавцем) – зверніть увагу під час оплати.

Це дасть Вам змогу уникнути втрат коштів за рахунок комісій та пені.

Повернути достроково? Ви маєте право повернути кредит (повністю або частково) в будь-який час достроково, однак перевірте свій договір: можливо, Ви маєте спочатку повідомити кредитодавця про свій намір це зробити (наприклад, за 5 днів).

Про вирішення конфліктів та суперечок навколо кредиту читайте на [стор. 14](#).

КРЕДИТНІ КАРТКИ

Кредитна картка дає Вам змогу користуватися кредитними коштами в рамках ліміту кредитування, що встановлює банк.

УВАГА: якщо ліміт кредитування не перевищує одну мінімальну зарплату (4723 грн станом на 15 січня 2020 р.), то Закон «Про споживче кредитування» не поширюється на цю картку.

ДО УКЛАДЕННЯ ДОГОВОРУ

Кредитодавець має оцінити Вашу кредитоспроможність – запитати документи для оцінки доходів тощо (при цьому кредитодавцю **ЗАБОРОНЕНО** стягувати плату за розгляд Вашого запиту про кредит).

Кредитодавець має надати Вам паспорт споживчого кредиту.

Паспорт повинен містити, зокрема, інформацію (детально див. стор. 3) про:

Пільгову ставку (наприклад, 0,01%) на пільговий період.

Звичайну ставку, яка набагато вища (наприклад, 40%). Вона застосовується, якщо витрачену з картки суму не повернуто протягом пільгового періоду. Часто така ставка застосовуватиметься з першого дня, коли Ви розраховалися картою, а не з першого дня після закінчення пільгового періоду.

Комісії за отримання готівкових коштів (наприклад, 3% від суми знятих коштів) та/або комісії за обслуговування, якщо Ви розраховалися картою менш, наприклад, ніж тричі за місяць.

Умови застосування пільгової ставки до коштів, які знято у вигляді готівки (до готівки часто відразу застосовується вища ставка).

Орієнтовну реальну річну процентну ставку (РРПС) та орієнтовну загальну вартість кредиту.

Необхідність укладення договорів щодо додаткових чи супутніх послуг третіх осіб. Якщо кредитодавець вимагає, щоб позичальник уклав договір страхування життя чи здоров'я, він має письмово проінформувати про це, надати перелік страхових компаній та інформацію про вартість їхніх послуг. Якщо перелік не надано або в ньому менш ніж три особи, Ви можете самостійно вибрати страховика.

Загальний строк кредитування (наприклад, 2 роки), порядок повернення кредиту та сплати відсотків – часто банки встановлюють розмір щомісячного обов'язкового мінімального платежу (наприклад, 7% від суми заборгованості за картою).

Застереження, що банк може вимагати повного повернення суми кредиту в будь-який час, і строк попередження про таку вимогу (наприклад, за 1 день).

На Ваш запит кредитодавець має надати Вам проект договору – уважно прочитайте всі його умови та порівняйте з паспортом кредиту.

УКЛАДЕННЯ ДОГОВОРУ

Договір укладають у письмовій формі в паперовому або електронному вигляді. Ваш примірник мають передати Вам одразу ж після підписання.

Договір має містити низку обов'язкових умов, які повинні відповідати умовам, визначеним у паспорті.

ВАЖЛИВО: якщо договір укладено на менш сприятливих для Вас умовах, ніж передбачено в паспорті (наприклад, у паспорті зазначено, що пільговий період 55 днів, а в договорі – що 50), Ви маєте право вимагати приведення укладеного договору у відповідність з інформацією в паспорті. Для цього Ви повинні письмово повідомити кредитодавця, і він має упродовж 14 днів змінити договір. Якщо кредитодавець не зробив цього, Ви можете звернутися за захистом Ваших прав до суду (див. стор. 14).

МОЖНА ВІДМОВИТИСЯ

Позичальник має право відмовитися від договору без пояснення причин протягом 14 днів з дня його укладення. Для цього Ви повинні письмово повідомити кредитодавця та упродовж 7 днів з дати повідомлення повернути одержані кошти і сплатити проценти за період користування ними.

ОБСЛУГОВУВАННЯ КРЕДИТУ

Уважно прочитайте положення договору щодо пільгової ставки, пільгового періоду, всіх комісій (за зняття готівкових коштів, обслуговування рахунку та ін.), розміру щомісячного обов'язкового мінімального платежу тощо.

ВАЖЛИВО: Ви не зобов'язані сплачувати кредитодавцю будь-які платежі, не зазначені у кредитному договорі.

Уважно ознайомтеся з інформацією щодо:

Можливих способів оплати (готівкою у відділенні, через банкомат або платіжний термінал, інтернет-банкінг тощо) і термінів зарахування коштів – ця інформація є в договорі та/або на сайті кредитодавця.

Можливих комісій (наприклад, тих, що стягують платіжні «бокси» або банк, який не є кредитодавцем) – зверніть увагу під час оплати.

Це дасть Вам змогу уникнути втрат коштів за рахунок комісій та пені.

Повернути достроково? Так, Ви можете спрямовувати на погашення боргу більше коштів, ніж сума щомісячного обов'язкового мінімального платежу.

КРЕДИТИ НА ПРИДБАННЯ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ (ТЗ)

Надають банки, кредитні спілки або фінансові компанії.

Часто можна оформити безпосередньо в автосалоні, якщо він має партнерську програму із кредитором (або декількома).

Процентна ставка може бути: (1) фіксованою (не підлягає зміні) на весь строк кредиту або (2) змінюваною – розраховується за формулою: індекс + певний відсоток (маржа) – наприклад, UIRD + 3% річних (див. нижче).

Здебільшого гроші відразу перераховують на рахунок продавця.

ДО УКЛАДЕННЯ ДОГОВОРУ

Вам можуть запропонувати подати заявку про кредит безпосередньо в автосалоні не самому кредитором, а кредитному посередникові. Посередник повинен надати Вам письмову інформацію про себе, зокрема: найменування кредитора, якого він представляє, повноваження посередника (чи він тільки збирає документи та консулює, чи підписує за кредитора договір тощо) та розмір його комісії.

Кредитор (сам чи через посередника) має надати Вам паспорт споживчого кредиту.

Паспорт повинен містити, зокрема, інформацію (детально див. стор. 3) про:

Розмір першого внеску за ТЗ, який Ви маєте сплатити власними коштами (наприклад, 30% від вартості ТЗ).

Тип процентної ставки (фіксована, змінювана) та, у разі змінюваної ставки, порядок її зміни та індекс, що застосовується для її розрахунку: часто таким індексом є український індекс ставок за депозитами фізичних осіб у гривні (UIRD), який можна знайти на сайті НБУ. Якщо зазначено інший індекс, доцільно проконсулюватися з юристом.

Орієнтовну реальну річну процентну ставку (РРПС) та орієнтовну загальну вартість кредиту.

Необхідність укладення договорів щодо додаткових чи супутніх послуг третіх осіб. Як правило, це страхування ТЗ (КАСКО) та, при купівлі вживаного ТЗ, послуги з його оцінки. Також кредитор може вимагати нотаріальне посвідчення договору застави, і тоді знадобляться послуги нотаріуса.

Кредитор має письмово проінформувати про всі обов'язкові послуги, надати перелік осіб, послугами яких можна скористатися, та інформацію про вартість їхніх послуг. Якщо перелік не надано або в ньому менш ніж три особи, Ви можете самостійно вибрати надавача послуг.

Врахуйте також, що страховку необхідно поновлювати (щороку).

Порядок повернення кредиту та сплати процентів у вигляді графіка платежів.

На Ваш запит кредитор (сам чи через посередника) має надати Вам проєкт договору – уважно прочитайте всі його умови та порівняйте з паспортом кредиту.

УКЛАДЕННЯ ДОГОВОРУ

Договір укладають у письмовій формі в паперовому або електронному вигляді. Ваш примірник мають передати Вам одразу ж після підписання.

Договір має містити низку обов'язкових умов, які повинні відповідати умовам, визначеним у паспорті.

ВАЖЛИВО: якщо договір укладено на менш сприятливих для Вас умовах, ніж передбачено в паспорті (наприклад, у паспорті зазначено тільки одну комісію, а за договором кредитодавець стягує три види комісії), Ви маєте право вимагати приведення укладеного договору у відповідність із інформацією в паспорті. Для цього Ви повинні письмово повідомити кредитодавця, і він має упродовж 14 днів змінити договір. Якщо кредитодавець не зробив цього, Ви можете звернутися за захистом Ваших прав до суду (див. стор. 14).

НЕ МОЖНА ВІДМОВИТИСЯ

Якщо кредит забезпечено заставою ТЗ за нотаріально посвідченим договором, позичальник не може відмовитися від договору.

ОБСЛУГОВУВАННЯ КРЕДИТУ

Договір має містити чіткий графік платежів (їх кількість, розмір та періодичність).

ВАЖЛИВО: Ви не зобов'язані сплачувати кредитодавцю будь-які платежі, не зазначені у кредитному договорі.

Якщо до Вашого кредиту застосовується змінювана процентна ставка, то, якщо індекс зростатиме, кредитодавець має право збільшувати ставку; якщо індекс падатиме, він зобов'язаний її зменшувати. Періодичність зміни ставки має бути визначена в договорі (наприклад, один раз на рік). Якщо інше не встановлено договором, кредитодавець зобов'язаний повідомляти про зміну ставки щонайменше за 15 днів до початку застосування нової ставки та надавати Вам новий графік платежів.

УВАГА: кредитодавець не має права змінювати ані формулу (тобто який вид індексу береться до розрахунку), ані розмір маржі (фіксованої частини формули).

Уважно ознайомтеся з інформацією щодо:

Можливих способів оплати (автоматичне списання з Вашого рахунку, готівкою у відділенні тощо) і термінів зарахування коштів – інформація є в договорі та/або на сайті кредитодавця.

Можливих комісій (наприклад, тих, що стягують платіжні «бокси» або банк, який не є кредитодавцем) – зверніть увагу під час оплати.

Це дасть Вам змогу уникнути втрат коштів за рахунок комісій та пені.

Повернути достроково? Ви маєте право повернути кредит (повністю або частково) у будь-який час достроково, однак перевірте свій договір: можливо, Ви повинні спочатку повідомити кредитодавця про свій намір (наприклад, за 5 днів).

Про вирішення конфліктів та суперечок навколо кредиту читайте на [стор. 14](#).

ІПОТЕЧНІ КРЕДИТИ НА ПРИДБАННЯ НЕРУХОМОСТІ

Надають банки та кредитні спілки.

Процентна ставка може бути: (1) фіксованою (не підлягає зміні) на весь строк кредиту або (2) змінюваною – розраховується за формулою: індекс + певний відсоток (маржа) – наприклад, UIRD + 3% річних (див. нижче).

Здебільшого гроші відразу перераховують на рахунок продавця.

ДО УКЛАДЕННЯ ДОГОВОРУ

Кредитодавець має оцінити Вашу кредитоспроможність – запитати документи для оцінки доходів тощо (при цьому кредитодавцю **ЗАБОРОНЕНО** стягувати плату за розгляд Вашого запиту про кредит).

Кредитодавець має надати Вам паспорт споживчого кредиту.

Паспорт повинен містити, зокрема, інформацію (детально див. стор. 3) про:

Розмір першого внеску, який Ви маєте сплатити власними коштами (наприклад, 40% від вартості квартири).

Тип процентної ставки (фіксована, змінювана) та, у разі змінюваної ставки, порядок її зміни та індекс, що застосовується для її розрахунку: часто таким індексом є український індекс ставок за депозитами фізичних осіб у гривні (UIRD), який можна знайти на сайті НБУ. Якщо в паспорті зазначено інший індекс, доцільно проконсультуватися з юристом.

Орієнтовну реальну річну процентну ставку (РРПС) та орієнтовну загальну вартість кредиту.

Необхідність укладення договорів щодо додаткових чи супутніх послуг третіх осіб. Як правило, такими послугами є: (1) послуги з оцінки нерухомості, що придбається; (2) послуги нотаріуса за посвідчення договору іпотеки; (3) страхування нерухомості. Кредитодавець має письмово проінформувати про всі обов'язкові послуги, надати перелік осіб, послугами яких можна скористатися, та інформацію про вартість їхніх послуг. Якщо перелік не надано або в ньому менш ніж три особи, Ви можете самостійно вибрати надавача послуг. Врахуйте також, що страховку необхідно поновлювати (щороку), і сума страхового платежу може бути досить значною.

Порядок повернення кредиту та сплати відсотків у вигляді графіка платежів.

На Ваш запит кредитодавець має надати Вам проект договору – уважно прочитайте всі його умови та порівняйте з паспортом кредиту.

УКЛАДЕННЯ ДОГОВОРУ

Договір укладають у письмовій формі в паперовому або електронному вигляді. Ваш примірник мають передати Вам одразу ж після підписання.

Договір має містити низку обов'язкових умов, які повинні відповідати умовам, визначеним у паспорті.

ВАЖЛИВО: якщо договір укладено на менш сприятливих для Вас умовах, ніж передбачено в паспорті (наприклад, у паспорті зазначено тільки одну комісію, а за договором кредитодавець стягує три види комісії), Ви маєте право вимагати приведення укладеного договору у відповідність із інформацією в паспорті. Для цього Ви повинні письмово повідомити кредитодавця, і він має упродовж 14 днів змінити договір. Якщо кредитодавець не зробив цього, Ви можете звернутися за захистом Ваших прав до суду (див. стор. 14).

НЕ МОЖНА ВІДМОВИТИСЯ

Оскільки кредит забезпечено іпотекою нерухомості за нотаріально посвідченим договором, позичальник не може відмовитися від договору.

ОБСЛУГОВУВАННЯ КРЕДИТУ

Договір має містити чіткий графік платежів (їх кількість, розмір та періодичність).

ВАЖЛИВО: Ви не зобов'язані сплачувати кредитодавцю будь-які платежі, не зазначені у кредитному договорі.

Якщо до Вашого кредиту застосовується змінювана процентна ставка, то, якщо індекс зростатиме, кредитодавець має право збільшувати ставку; якщо індекс падатиме, він зобов'язаний її зменшувати. Періодичність зміни ставки має бути визначена в договорі (наприклад, один раз на рік). Якщо інше не встановлено договором, кредитодавець зобов'язаний повідомляти про зміну ставки щонайменше за 15 днів до початку застосування нової ставки та надавати Вам новий графік платежів.

УВАГА: кредитодавець не має права змінювати ані формулу (тобто який вид індексу береться до розрахунку), ані розмір маржі (фіксованої частини формули).

ВАЖЛИВО: Ви не зобов'язані сплачувати кредитодавцю будь-які платежі, не зазначені у кредитному договорі.

Уважно ознайомтеся з інформацією щодо:

Можливих способів оплати (готівкою у відділенні, через банкомат тощо) і термінів зарахування коштів – ця інформація є в договорі та/або на сайті кредитодавця.

Можливих комісій (наприклад, тих, що стягують платіжні «бокси» або банк, який не є кредитодавцем) – зверніть увагу під час оплати.

Це дасть Вам змогу уникнути втрат коштів за рахунок комісій та пені.

Повернути достроково? Ви маєте право повернути кредит (повністю або частково) достроково, однак перевірте свій договір: можливо, Ви маєте спочатку повідомити кредитодавця про свій намір це зробити (наприклад, за 5 днів).

КОНФЛІКТНІ СИТУАЦІЇ

Якщо кредитордавець змінив умови за кредитом в односторонньому порядку

Наполягайте, що договір діє на таких умовах, на які Ви погодилися під час укладення, бо зміна умов договору можлива тільки за згодою обох сторін.

Якщо виникли платежі, яких не було передбачено договором

Ви не зобов'язані їх сплачувати.

Якщо Вам забороняють повернути кредит достроково або вимагають за це якусь комісію

Ви маєте право повернути кредит у будь-який час без додаткових платежів.

Якщо кредитордавець каже, що Ви ще маєте борг, хоча Ви повністю погасили суму заборгованості

Треба розібратися: якщо Ви маєте рацію, кредитордавець не має права вимагати кошти та повинен зняти обтяження з предмету застави (якщо Ваше авто чи житло в заставі).

Порівняйте отриману поточну інформацію за кредитом (у виписках з рахунку тощо) з інформацією в паспорті та договорі: якщо є будь-які незрозумілі Вам платежі, зверніться до кредитордавця **НЕГАЙНО**.

Звертайтеся до кредитордавця за поясненнями і, якщо потрібно, за захистом своїх прав. Як це робити:

Спочатку доцільно особисто звернутися до відділення кредитордавця, в якому Ви отримували кредит чи адресу якого зазначено в договорі: співробітник кредитордавця або зможе надати роз'яснення, або, якщо є помилка з боку кредитордавця, виправить її.

Якщо питання не вдалося вирішити, напишіть листа на адресу установи кредитордавця, зазначену як адреса для листування або адреса сторони договору. Опишіть чітко проблему, не забувши вказати всі реквізити свого договору (додайте копію наявних у Вас документів).

Як правило, можна принести листа до відділення особисто (попросіть, щоб його відразу зареєстрували та надали Вам номер вхідної кореспонденції) або відправити листа поштою з описом вкладення й повідомленням про вручення.

Якщо кредитордавець не відповів Вам протягом тридцяти днів або отримана відповідь Вас не влаштовує, можна звернутися зі скаргою до НБУ (якщо це банк) або Нацкомфінпослуг (якщо це інша фінансова установа) – див. на останній сторінці. **ЗВЕРНІТЬ УВАГУ:** з **1 липня 2020 року** звертатися зі скаргою на дії будь-яких кредитордавців треба буде до **НБУ** (Нацкомфінпослуг припиняє свою діяльність).

Ви також можете звернутися за захистом Ваших прав до суду.

ЩО РОБИТИ, ЯКЩО ВИ ПОТРАПИЛИ У СКРУТНЕ ФІНАНСОВЕ СТАНОВИЩЕ ТА НЕ МАЄТЕ МОЖЛИВОСТІ ПЛАТИТИ ЗА КРЕДИТОМ?

Уважно прочитайте умови договору, зокрема щодо пені та штрафів. Зверніть увагу на те, що пеня за невиконання зобов'язання щодо повернення кредиту та процентів за ним не може перевищувати подвійну облікову ставку НБУ, що діяла в період, за який сплачується пеня (наприклад, у грудні 2019 року – $13,5 * 2 = 27\%$ річних; тобто якщо Ви прострочили сплату 1000 грн на 1 місяць, то максимум Ви мали б сплатити приблизно 23 грн пені за цей місяць), та не може бути більшою за 15% суми простроченого платежу (тобто якщо Ви прострочили сплату 1000 грн, то максимальна сума пені на цю суму за весь період прострочки – 150 грн). При цьому сукупна нарахована сума неустойки (штраф та пеня) не може перевищувати половину суми, одержаної Вами за договором (тобто якщо Ви отримали 100 000 грн, сума неустойки – не більш ніж 50 000 грн).

Важливо намагатися й далі здійснювати **платежі за кредитом хоча б частково.** Закон «Про споживче кредитування» установлює спеціальну черговість погашення вимог кредитора: сплачувані кошти йдуть передусім на зменшення тіла кредиту та процентів і тільки в останню чергу – на погашення неустойки.

Якщо вимагають достроково погасити кредит. Ваш договір може передбачати, що, якщо Ви затримали сплату процентів та/або тіла кредиту щонайменше на один місяць (у разі іпотечного кредиту – на три місяці), кредитодавець має право вимагати **дострокового повернення кредиту** в повному обсязі. Кредитодавець повинен письмово повідомити про таку затримку, зазначивши, що Ви маєте зробити для усунення порушення та протягом якого строку. Якщо Ви усунули порушення протягом 30 днів (60 днів у разі іпотечного кредиту), вимога про дострокове повернення всього кредиту втрачає чинність.

У разі кредиту під заставу майна кредитодавець, за наявності передбачених договором підстав (наприклад, невиконання вимоги про дострокове повернення кредиту), матиме право на звернення стягнення на заставлене майно. У певних обставинах навіть після продажу предмету застави Ви можете залишитися винними кредитодавцю певну суму, і він матиме право звернути стягнення на інше Ваше майно.

Головне: не ігноруйте кредитодавця. Якщо кредитодавець пропонує діалог щодо реструктуризації проблемного кредиту (зміни графіка платежів, зміни процентної ставки тощо), розгляньте пропозицію або запропонуйте власну схему.

Якщо ж несумлінний боржник ігнорує кредитодавця, той може звернутися до суду (зокрема для звернення стягнення на заставлене майно) або передати такий борг так званим колекторам. Якщо боржник отримав позовну заяву або до нього звернулися колектори, потрібно якнайшвидше отримати юридичну консультацію щодо того, як діяти далі.

ВАЖЛИВЕ ПРО КРЕДИТИ ДЛЯ НАСЕЛЕННЯ

КОЖЕН МАЄ ОСОБИСТО ТА ВІДПОВІДАЛЬНО ОЦІНИТИ СВОЇ ПОТРЕБИ В КРЕДИТІ АБО КРЕДИТНОМУ ЛІМІТІ НА КАРТЦІ ТА СПРОМОЖНІСТЬ СВОЄЧАСНО ЙОГО ПОВЕРНУТИ.

ЗАВЖДИ:

Ретельно зберігайте документи, пов'язані з кредитом:

- Ваш примірник договору та паспорт споживчого кредиту;
- усі квитанції, платіжки, рахунки та схожі документи щодо отримання та обслуговування кредиту.

Контролюйте стан кредиту:

- уважно вивчайте інформацію, яку Ви періодично отримуєте від кредитодавця щодо поточного розміру Вашої заборгованості, платежів за договором, які сплачено та які потрібно сплатити;
- доцільно запитувати інформацію про стан заборгованості під час здійснення чергового місячного платежу (це безплатно один раз на місяць).

КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ:

Поточна редакція Закону України «Про споживче кредитування»

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1734-19>

Національний банк України (НБУ) – для звернень громадян

<https://bank.gov.ua/contacts-details#section-2>

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг) – для звернень громадян

<https://www.nfp.gov.ua/ua/Yak-podaty-elektronne-zvernennia-do-Nats-komfinposluh.html>

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ: з 1 липня 2020 року звертатися зі скаргою на дії будь-яких кредитодавців треба буде до **НБУ** (Нацкомфінпослуг припиняє свою діяльність).

Сторінка з індексом ставок за депозитами фізичних осіб

<https://bank.gov.ua/files/UIRD.xls>

Сторінка з даними щодо облікових ставок НБУ

<https://bank.gov.ua/monetary/stages/archive-rish>

Сторінка з довідковими матеріалами щодо споживчих кредитів

<http://www.fst-ua.info/ua/category/consumer-finance/>

Інформація не є юридичною консультацією. Уся інформація надана станом на **15 січня 2020 року** та актуальна для договорів, що укладаються після набрання чинності змінами до Закону «Про споживче кредитування» (19 січня 2020 року). Радимо дивитися актуальний стан Закону за першим із наведених вище посилань.

Цю публікацію підготовлено за підтримки американського народу, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). За зміст цієї публікації несе виключну відповідальність Проект «Трансформація фінансового сектору», який виконується компанією DAI Global LLC. Висловлені в цій публікації думки не обов'язково збігаються з поглядами USAID чи Уряду США.

© Проект USAID «Трансформація фінансового сектору», січень 2020 р.